

BÖLÜM 3

YÜZEYSEL DOSTLUK TEORİSİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİ: BATI-DIŞI BİR TEORİK ANALİZ

Özkan GÖKCAN¹

GİRİŞ

2000’li yıllardan itibaren uluslararası ilişkiler disiplini literatüründe Batı-dışı teorilerin gerekliliğine dair genel bir kabul oluşmasına ve Batılı olmayan tarihsel deneyimlere ve kavramsal çerçevelere dayanarak inşa edilen Batı-dışı teorilerin yer bulmaya başlamasına rağmen bugün sadece Batılı değil Batılı olmayan uluslararası ilişkiler akademisyenlerinin de en çok yararlandığı teoriler, liberalizm, realizm, konstrüktivizm gibi ana akım Batı-merkezli teoriler olmaya devam etmektedir. Başta Çin ve Hint uluslararası ilişkiler okullarında olmak üzere disiplinin çepesinde Batılı olmayan tarih ve deneyimlerden kaynağını alan teori geliştirme konusunda yoğun bir çaba olmasına rağmen disiplinin merkezi (Batı) ve çevresi (Batılı olmayan) arasındaki hiyerarşik ilişki, söz konusu çabanın görünürlüğünü ve bilinirliğini olumsuz etkilemektedir. Batı-merkezli ana akım uluslararası ilişkiler teorilerinin evrensellik iddialarının sorgulanması, disiplinindeki Batı-merkezci teorik yapının eleştirilmesi, Batılı olmayan deneyim ve kavramlara dayanan teorilerin geliştirilmesi, uluslararası ilişkilerde disiplinini hegemonik ve hiyerarşik olmayan bir yapıyı inşa etme sürecine katkı sunsa da Batılı olmayan teori ve kavramları daha görünür kılmamaktadır. Diğer bir ifadeyle uluslararası ilişkiler disiplininde Batı/merkez hala teoriyi üretmekle dünyanın geri kalanı/çevre ise test etmekle sorumlu olmaya devam etmektedir (Aydınli & Mathews, 2000, s. 297).

Batı-dışı teorileri daha görünür kılmayı başarmanın ve disipline gerçek mana-
da küresel bir nitelik kazandırmanın yolu, Batılı olmayan tarih, deneyim, metin,

¹ Doç. Dr., Munzur Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik AD., ozkangokcan@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3286-1580

KAYNAKLAR

- Adler, E., & Barnett, M. N. (1998). A framework for the study of security communities. E. Adler & M. N. Barnett (Eds.), *Security communities* (29–65). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511598661>.
- Acer, Y. (2022). Doğu Ege Adalarının silahlandırılması ve egemenlik tartışması: Türkiye için yeni bir hukuki yol. *Kriter*, 6(66).
- Aksu, E. (2024). Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde deniz yetki alanı uyumsuzlukları. *Avrasya İncelemeleri Dergisi*; 13(2), 89–122. <https://doi.org/10.26650/jes.2024.1489520>
- Aktüroğlu, A., & Kürkçüoğlu, K. (2009). Yunanistanla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: Kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar: Cilt I* (pp. 325–369). İletişim Yayınları.
- Avcı, R. (2021). Doğu Akdeniz’de enerji kaynakları keşfedilmesinin Kıbrıs meselesine etkileri ve Türkiye’nin tavrı. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Working Paper Series*; 2(2), 75–87. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4958983>.
- Aydınlı, E., & Mathews, J. (2000). Are the core and the periphery irreconcilable? The curious world of publishing in contemporary international relations. *International Studies Perspectives*; 1(3), 289–303.
- Bajpai, K. (2003). Indian conceptions of order and justice: Nehruvian, Gandhian, Hindutva, and neo-liberal. R. Foot, J. Gaddis, & A. Hurrell (Eds.), *Order and justice in international relations* (236–261). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/0199251207.001.0001>.
- Balcı, A. (2013). *Türkiye dış politikası: İlkeler, aktörler, uygulamalar*. Etkileşim Yayınları.
- Bentil, S. (2020). When you think of a global IR theory, think Uhuru Na Ujamaa? *Asian Research Journal of Arts & Social Sciences*; 10(1), 8–20. <https://doi.org/10.9734/arjass/2020/v10i130137>.
- Berberakis, S. (2020a, Nisan 8). Türkiye ile Yunanistan arasında deprem diplomasisi tekrarlanacak mı? *BBC Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-54768581>.
- Berberakis, S. (2020b, Nisan 12). Türkiye - Yunanistan arasındaki en uzun süreli gerginliğin yaşandığı 2020’de neler oldu? *BBC Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55465415>.
- Berenskoetter, F. (2007). Friends, there are no friends? An intimate reframing of the international. *Millennium: Journal of International Studies*; 35(3), 8–35. <https://doi.org/10.1177/03058298070350031501>.
- Berenskoetter, F., & Giegerich, B. (2010). From NATO to ESDP: A social constructivist analysis of German strategic adjustment after the end of the Cold War. *Security Studies*; 19(3), 407–425. <https://doi.org/10.1080/09636412.2010.505128>.
- Berenskötter, F. (2020). Friends, there are no friends? An intimate reframing of the international. *Millennium: Journal of International Studies*; 49(2), 612–632. <https://doi.org/10.1177/0305829820971704>.
- Dayıoğlu, A. (2013). Yunanistanla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: Kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar: Cilt III* (560–631). İletişim Yayınları.
- Demir, İ. (2024). Doğu Akdeniz’de Türkiye ve Yunanistan arasındaki deniz yetki alanları uyumsuzluğu. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*; 2(1), 71–91.
- Devere, H., & Smith, G. M. (2010). Friendship and politics. *Political Studies Review*, 8(3), 341–356. <https://doi.org/10.1111/j.1478-9302.2010.00214.x>.
- Devere, H., Mark, S., & Verbitsky, J. (2011). A history of the language of friendship in international treaties. *International Politics*; 48(1), 46–70.
- Deutsch, K. W., Burrell, S. A., Kann, R. A., Lee Jr., M., Lichterman, M., Lindgren, R. E., Loewenheim, F. L., & Van Wagenen, R. W. (1957). *Political community and the North Atlantic area: International organization in the light of historical experience*. Princeton University Press.
- Digester, P. E. (2009). Friendship between states. *British Journal of Political Studies*; 38(2), 323–344. <https://doi.org/10.1017/S0007123408000525>.
- Durul, T. (2022, Nisan 10). 5 soruda Yunanistan’ın Doğu Ege adalarını silahlandırması. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/5-soruda-yunanistanin-dogu-ege-adalarini-silahlandirmasi/2615986>.

- Fırat, M. (2009a). Yunanistanla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: Kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar: Cilt I* (pp. 576–614). İletişim Yayınları.
- Fırat, M. (2009b). Yunanistanla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: Kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar: Cilt I* (pp. 716–767). İletişim Yayınları.
- Fırat, M. (2009c). Yunanistanla ilişkiler. B. Oran (Ed.), *Türk dış politikası: Kurtuluş savaşından bugüne olgular, belgeler, yorumlar: Cilt II* (440–480). İletişim Yayınları.
- Hatipoğlu, M. (1997). *Yakın tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923–1954*. Siyasal Kitabevi.
- Johnston, A. I. (2011). Stability and instability in Sino-US relations: A response to Yan Xuetong's superficial friendship theory. *The Chinese Journal of International Politics*, 4(1), 5–29. <https://doi.org/10.1093/cjip/por003>.
- Kalpakistan, J. (2008). Ibn Khaldun's influence on current international relations theory. *The Journal of North African Studies*, 13(3), 363–376. <https://doi.org/10.1080/13629380701844698>.
- Kandi, M. (2024). Gandhi's nonviolence as a cosmopolitan political thought. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, 11(3), 1–8.
- Keller, S. (2009). Against friendship between countries. *Journal of International Political Theory*, 5(1), 59–74. <https://doi.org/10.3366/E1755088209000329>.
- Koschut, S., & Oelsner, A. (Eds.). (2014). *Friendship and international relations* (1st ed.). Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9781137396341>.
- Lu, C. (2009). Political friendship among people. *Journal of International Political Theory*, 5(1), 41–58. <https://doi.org/10.3366/E1755088209000317>.
- Madise, D., & Isike, C. (2020). Ubuntu diplomacy: Broadening soft power in an African context. *Journal of Public Affairs*, 20(1), 1–17. <https://doi.org/10.1002/pa.2097>.
- Mearsheimer, J. J. (1990). Back to the future: Instability in Europe after the Cold War. *International Security*, 15(1), 5–56.
- Mesquita, B., & Lalman, D. (1992). *War and reason: Domestic and international imperatives*. Yale University Press.
- Morgenthau, H. J. (1972). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. Knopf Publications.
- Nordin, A. H. M., & Smith, G. M. (2018). Reintroducing friendship to international relations: Relational ontologies from China to the West. *International Relations of the Asia-Pacific*, 18, 369–396. <https://doi.org/10.1093/irap/lcy011>.
- Oelsner, A., & Koschut, S. (2014). A framework for the study of international friendship. S. Koschut & A. Oelsner (Eds.), *Friendship and international relations* (pp. 3–31). Palgrave Macmillan Press.
- Önal, B., & Ultan, M. Ö. (2012). Balkan Paktı (1934) ve dışarıdaki yansımaları. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(22), 65–84.
- Roshchin, E. (2006). The concept of friendship: From princes to states. *European Journal of International Relations*, 12(4), 599–624. DOI: 10.1177/1354066106069325.
- Sasley, B. E. (2011). Theorizing states' emotions. *International Studies Review*, 13(3), 452–476. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2486.2011.01049.x>.
- Şahin, M. (2021). Tianxia (All-Under-Heaven): An alternative system or a rose by another name? *All Azimuth*, 10(2), 183–196. <https://doi.org/10.20991/allazimuth.874967>.
- Smith, G. M. (2011b). Friendship and the world of states. *International Politics*, 48(1), 10–27. <https://doi.org/10.1057/ip.2010.35>.
- Smith, G. M. (2019). Friendship as a political concept: A groundwork for analysis. *Political Studies Review*, 17(1), 81–92. <https://doi.org/10.1177/1478929918786856>.
- Smith, N. R., & Fallon, T. (2024). The importance of bona fide friendships to international politics: China's quest for friendships that matter. *Cambridge Review of International Affairs*, 37(1), 22–43. <https://doi.org/10.1080/09557571.2022.2044757>.
- Szucs, A. (2021, June 25). EU announces new \$3.6B aid for refugees in Turkey. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/en/europe/eu-announces-new-36b-aid-for-refugees-in-turkey/2285393>.
- Trading Economics. (2025). Greece exports to Turkey. <https://tradingeconomics.com/greece/>

- exports/turkey.
Trading Economics. (2025). Turkey exports to Greece. <https://tradingeconomics.com/turkey/exports/greece>.
- Tuo, C. (2012). Global governance: A Chinese perspective and practice. C. Tuo (Ed.), *Chinese perspectives on globalization and autonomy* (pp. 49–78). Brill Academic Publishers.
- Vardaglı, E. T. (2021). Turkish-Greek rapprochement in the 1930s: The British factor as a third party. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 16(1), 73–91. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.849369>.
- Van Hoef, Y., & Oelsner, A. (2018). Friendship and positive peace: Conceptualising friendship in politics and international relations. *Politics and Governance*, 6(4), 115–124. <https://doi.org/10.17645/pag.v6i4.1728>.
- Vion, A. (2007). The institutionalization of international friendship. *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 10(2), 281–297. <https://doi.org/10.1080/13698230701208079>.
- Vion, A. (2014). Franco–German friendship: A dynamic perspective. S. Koschut & A. Oelsner (Eds.), *Friendship and international relations* (pp. 109–122). Palgrave Macmillan Publications.
- Waltz, K. (1979). *Theory of international politics*. Addison-Wesley Press.
- Weiss, J. C. (2020). Friendship agreements in international relations: Symbolism or substance? *International Organization*, 74(3), 567–589. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.792>.
- Wendt, A. (1999). *Social theory of international politics*. Cambridge University Press.
- Xuetong, Y. (2010). The instability of China–US relations. *The Chinese Journal of International Politics*, 3(3), 263–292. <https://doi.org/10.1093/cjip/poq009>.
- Xuetong, Y. (2011). *Ancient Chinese thought, modern Chinese power*. Princeton University Press.
- Xuetong, Y. (2013). *Ancient Chinese thought, modern Chinese power*. Princeton University Press.
- Xuetong, Y. (2014). From keeping a low profile to striving for achievement. *The Chinese Journal of International Politics*, 7(2), 153–184. <https://doi.org/10.1093/cjip/pou027>.
- Xuetong, Y. (2018). *Moral realism and China's rise strategy*. China Social Science Press.
- Xuetong, Y. (2019). *Leadership and the rise of great powers*. Princeton University Press.
- Xuetong, Y. (2020). IR moral realism's epistemology. *India Quarterly: A Journal of International Affairs*, 76(2), 338–342. <https://doi.org/10.1177/0974928420917797>.
- Xuetong, Y., & Haixia, Q. (2012). Football game rather than boxing match: China–US intensifying rivalry does not amount to Cold War. *The Chinese Journal of International Politics*, 5(2), 105–127. <https://doi.org/10.1093/cjip/pos007>.
- Yusofi, S. H. (2018). İbn-i Haldun'un düşüncesi ve uluslararası ilişkiler. *Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 17–38.